

Historien om Auning-pigen

Af bogtrykker **EJNAR THUESEN JOHANSEN**
i samarbejde med **BIRGIT RUNGE KRISTOFFERSEN**
konservator, Randers Kulturhistoriske Museum
(Midtjysk Museum)

*Denne artikel er første gang bragt i
Sønderhald Egnsskrift 1978.*

*AuningBymuseum.dk har i denne version fra 2014
foretaget en lettere redigering og tilføjet flere fotos*

*Auning-pigens hoved. Munden er groft syet
sammen. Hovedet har været åbnet ved hårg-
grænsen for at kunne udstoppe det i forsøg
på at bevare hovedformen.*

De berømte mosefund, Grauballemanden, Tollundmanden, Ellingpigen m. fl. har de fleste mennesker enten set, læst eller hørt om, - også her på egnen. Når disse fund er ret kendte, skyldes det først og fremmest, at de er fundet indenfor de sidste 25-30 år, hvor man ikke alene har vist ethvert oldtidsfund mere interessant, men især haft langt bedre muligheder og kendskab til opbevaring og konservering.

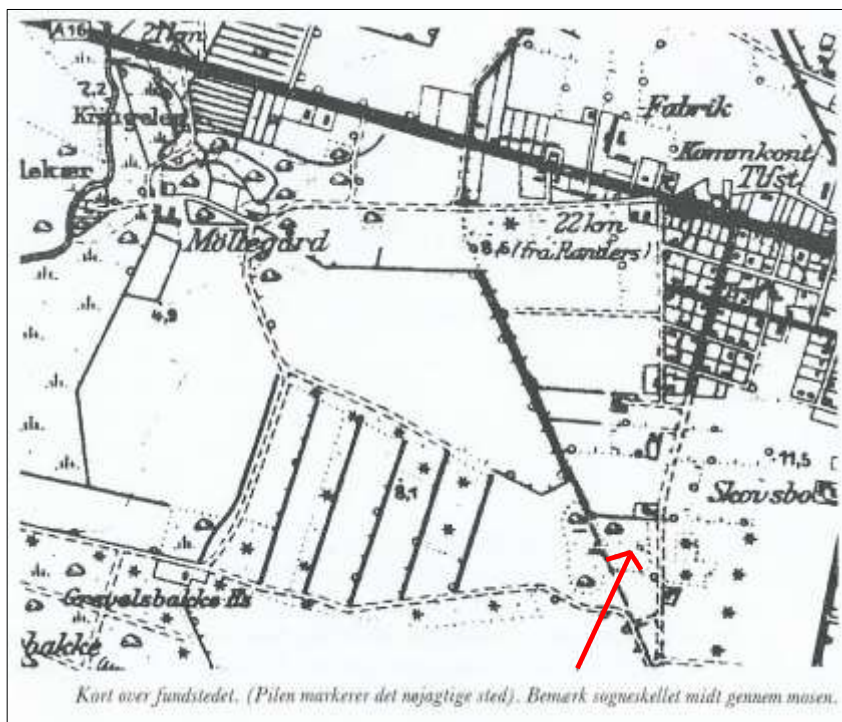
Der er ingen tvivl om, at man tidligere har gravet utallige ukendte lignende mosefund frem, men nok i almindelighed ikke har interesseret sig herfor og skyndsomt tildækket og ødelagt skeletdelene.

Dette er dog heldigvis ikke helt tilfældet for det lokale mosefund AUNING-PIGEN, som i øvrigt kun ganske få på egnen har kendskab til, selv i Auning er der ikke ret mange, der er vidende herom, og derfor kan det vel nok være på sin plads i en lokalhistorisk årbog at oplyse nærmere herom. Hvis den lokale befolkning ikke føler sig overbevist om rigtigheden heraf, kan man ved selvsyn på Kulturhistorisk Museum i Randers - i en montre står det ca. 2000 år gamle mosefund, med følgende oplysninger:

I 1886 blev dette mosefund fra ældre jernalder fundet i »Dønmose« ved Gl. Estrup, Sønderhald herred. Desværre var det allerede ved optagelsen temmelig medtaget, bl.a. fordi der var blevet trampet grundigt rundt omkring det. Sammen med liget fandtes et stort stykke tekstil plus en del skindfragmenter, der senere skulle vise sig at hidrøre fra en kappe.

Tøjstykket, hvoraf kun et hjørne er udstillet, måler 153x101 cm. Det kan have haft flere anvendelsesmuligheder: Som tæppe, som skørt holdt sammen i livet med en snor, eller en anden form for indhylning af mere ubestemt art. - I en samtidig avisartikel beskrives ligets hoved som meget velbevaret - ansigtet havde bibeholdt enhver rynke og ethvert træk, således fik man et tydeligt indtryk af smerte. *(Fra 2009 er udstillingen af Auningkvinden blev fornyet)*

I tidens løb er det dog udtørret og indskrumpet pga. manglende konservering. Auning-pigen er sandsynligvis blevet levende begravet i mosen, men hvorfor kan vi kun gisne om.

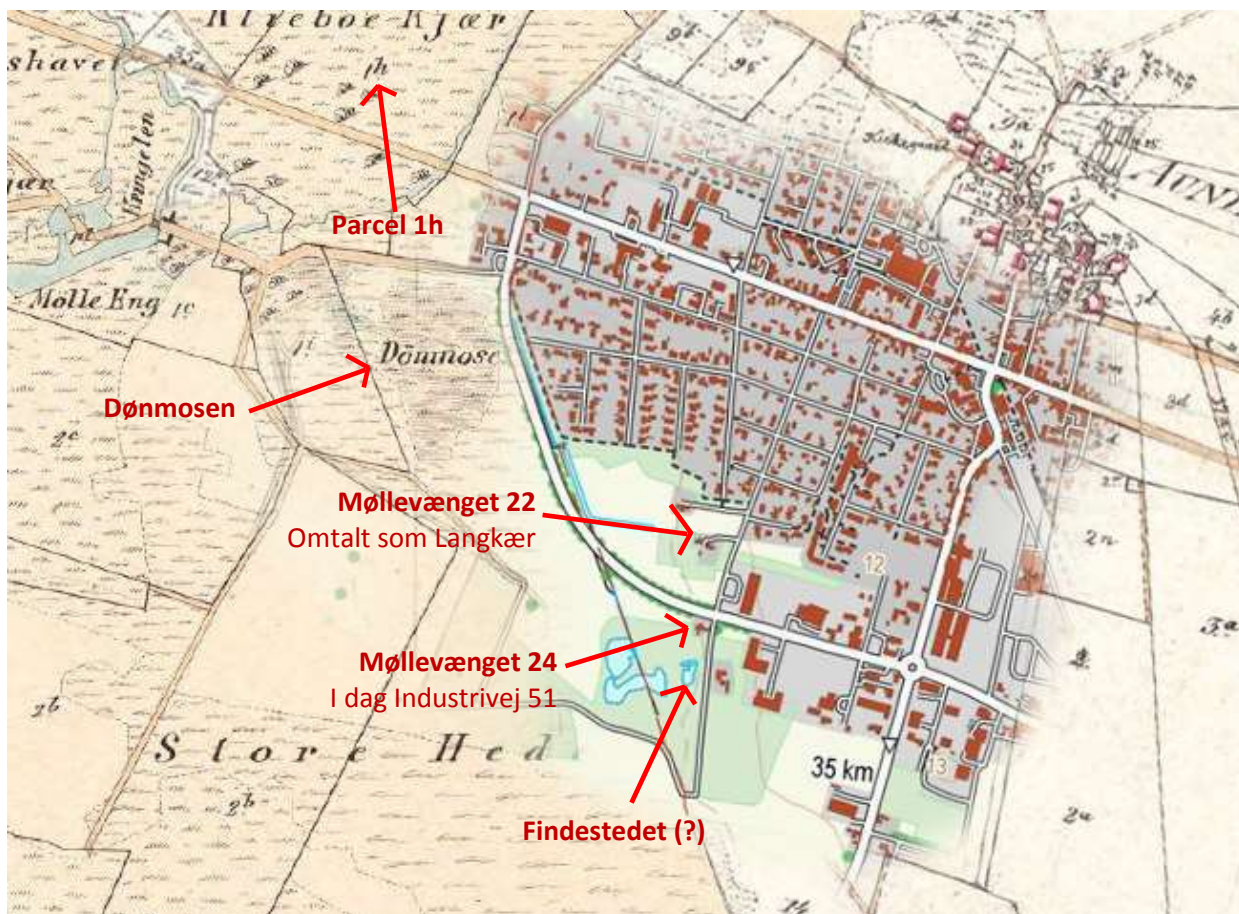

Dette kort stammer fra artiklen i årsskriftet fra Sønderhald Egnsarkiv.

Her angiver Thuesen findestedet med pilen (som her er gjort tydeligere med rødt).

*Dette ligger langt fra **Dønmosen** og "**Parcel 1h**" som er omtalt i artiklen fra Nationaltidende på næste side.*

Der er næppe nogle på egnen, der ved nøjagtig hvor **Dønmosen** ligger, men når det kan oplyses, at denne er identisk med det lokalkendte mosekrat *Dé brææn wan*, (**det brændende vand**) er man straks mere på hjemmebane. For ikke lokalkendte kan stedet bedst stedfæstes syd for hovedvej 16, umiddelbart ca. 100 meter efter ejendommen, **Møllevænget 24**, tilhørende Thomas Høgh Pedersen (1978).

På kortet ses Thuesens oplysning om findested samt Dønmosen, Møllevænget 22 og 24, Parcel 1h

Efter forskellige undersøgelser i forbindelse med nærværende artikel, kom det for øre, at konservator **Birgit Runge Kristoffersen**, Kulturhistorisk Museum, havde udarbejdet en meget fyldestgørende beretning om Auning-pigen. *(i dag nævnes hun som Auningkvinden)* Denne beretning lå som upubliceret manuskript på museet og er nu venligst stillet til rådighed for arkivet. Sønderhald Egnarkiv er derfor meget taknemmelige for her at kunne bringe konservatorens artikel i sin fulde udformning således:

Auning-pigen - et moselig fra ældre jernalder

På Kulturhistorisk Museum, Randers, har der gennem mange år været opbevaret et moselig, om hvilket man næsten ikke vidste andet, end at det kaldtes »Auning-pigen».

I forbindelse med museets 100-årsjubelæum i 1972 indkom en tøjlap som gave. De medfølgende oplysninger sagde, at den var klippet ud af det stykke tekstil, der findes sammen med Auning-pigen. En seddel på tøjlappens bagside angav tid og sted for fundet af moseliget.

Med udgangspunkt i disse to oplysninger kunne en eftersøgning i museets arkiver begynde for om muligt affinde yderligere information om moseliget. En artikel fra Nationaltidende årgang 1886 kom for dagens lys og dernæst en lille pakke arkivalier. Ud fra dette er det nu - små hundrede år efter fundet - muligt at publicere en slags fundberetning.

I Nationaltidende den 18. juli 1886 beskrives fundet således:

Fra vor Meddeler i Randers skrives til os den 16. juli: Det Menneskelig fra Oldtiden, som i slutningen af Mai Maaned d.å. fandtes i en mose ved Hovedgaarden Gammel-Estrup, Auning Sogn, Sønderhald Herred, Randers Amt, blev fundet ved Tørveæltning. Den Mand, som stod i Mosen og æltede Tørvemassen, mærkede nok, at han traadte paa noget haardt, der ikke gav efter som det sædvanlige Mosedynd, men han troede først, at det var Træ- eller Plantelevninger; da han lidt efter fik øie paa et Stykke behaaret Skind af et Dyr, antog han, at det var Levningerne af et Kreatur, som paa en eller anden Maade i sin Tid var omkommet i Mosen; under alt dette arbeidede han videre og trampede end mere ivrigt for at gjøre Tørveæltningen saa grundig som mulig, indtil han pludselig saa et sort Ansigt aldeles tydelig komme frem af det løse Mudder, hvilket naturligvis gjorde ham noget betænkelig, saa han straks stansede sit Arbeide og sendte Bud herom til sin Husbond, Godsinspektør Nyegaard paa Gammel-Estrup Mølle som saa straks efter kom til Stede.

Under Hr. Nyegaards Ledelse blev Liget meget omhyggelig samlet op af Mosen og lagt ved Siden af paa det tørre, saa godt det i den meget ødelagte Tilstand lod sig samle sammen. Han sendte derpaa straks efter en Meddelelse herom til Rougsø Herreds Kontor i Randers, under hvilken findestedet hører, men da man her straks indsaa, at dette Lig maatte være fra Oldtiden, blev Meddelelsen overgivet til den historiske Samling i Randers, hvis Formand, Lærer R. G. Andersen med det samme tog sig af Sagen, idet han nogle Timer efter Meddelelsens Modtagelse, altsaa dagen efter at fundet var gjort, begav sig til Stedet i Haab om at redde saa meget af Fundet som muligt og

faa det opsamlet og bevaret saa godt, det kunde lade sig gjøre. Allerede samme Aften var han paa Stedet sammen med Godsinspektør Nyegaard, ved hvis venlige Assistance det hele blev samlet sammen, som det laa ved Siden af Tørvegraven allerede i en endnu daarligere Forfatning end ved Optagelsen Dagen forud, og indpakket i en Kasse blev det derefter ført til den historiske Samling i Randers. Endnu samme Aften blev der skrevet en Indberetning om Fundet til Det Kgl. Oldnordiske Musæum i Kjøbenhavn med Forespørgsel, om man vilde sætte særlig Pris paa at faa dette Fund over til Musæet, eller hvad man ellers ønskede eller vilde tilraade, at der skulde gjøres hermed, og som Svar herpaa meddeltes, at Musæet kunde ikke sætte megen Pris paa at faa dette Fund sendt over, da det var i en saadan Tilstand, men vilde anbefale Samlingen selv at drage Omsorg derfor paa bedste Maade.

En nøjere Undersøgelse af Fundet blev derefter foretaget i den historiske Samling under Overværelse af dens Bestyrelse, forskjellige af Byens Autoriteter og Læger, som interesserede sig derfor, og særlig med kyndig og velvillig Assistance i lægevidenskabelig Henseende af Distriktslæge G. Hansen og praktiserende Læge E. Hansen, hvilke ogsaa beredvilligt ydede Hjælp til at faa Levningerne behandlede og præparerede saa godt som muligt til Opbevaring. Det viste sig da rigtigt, at hele Legemet, som aldeles sikkert maa have ligget i Mosen aldeles ubeskadiget eller i alt Fald helt og holdent, saaledes som det har været ved Nedlæggelsen deri og konserveret af Mosevandet, nu var aldeles splittet ad i Stumper og Stykker, hvoraf dog flere enkelte Dele vare let kjendelige.

Begge Armene vare nogenlunde velbevarede med Hænder og Fingre, hvorpaa endog en enkelt Negl, men Huden og Muskelvævet var flere Steder gjenembrudt, saa Benene stak frem; større Partier med indvendig paasiddende Kjød- og Fedtdele, navnlig af det ene Ben, vare ogsaa ganske godt bevarede, og det ene Bryst, som maa have været ganske fyldigt, var særdeles tydelig og velbevaret, og foruden dette naturligvis en Mængde større og mindre Dele af Benbygningen; men tydeligst bevaret var dog Hovedet, hvor Ansigtet havde bibeholdt enhver Rynke og ethvert

Ansigtet havde bibeholdt enhver Rynke og ethvert Træk, selv de fineste, saa at det endog havde et tydeligt Udtryk af Smerte eller som grædende

Træk, selv de fineste, saa at det endog havde et tydeligt Udtryk af Smerte eller som grædende. Desværre havde det ogsaa lidt noget ved Optagelsen, idet man da havde rystet de indre løse Dele ud deraf, navnlig Hjernen, af hvilke endnu flere Stykker vare bevarede blandt Levningerne, men derved var Hovedet senere faldet sammen og dets mindre Ben blevne forskudte og løse. Havde Kraniet været fastere og vel bevaret, vilde man vistnok bedst have kunnet bevare Hovedet ved at fylde det med Gibs, men nu maatte Hovedhuden skæres op og Benene tages ud; et derefter foretaget Forsøg paa at sy den sammen igjen og udstoppe den med Vat syntes først at lykkes særdeles godt, saalænge den endnu var vaad, men saa snart den begyndte at tørres, viste det sig umuligt at forhindre den i at

skrumpe ind. Hovedet er derved blevet alt for lille og sammenskrumpet, og Trækkene ere omtrent udslettede, men selve Formen er dog nogen lunde bevaret.

Nogle enkelte af de blødere Dele ere satte i Spiritus, men alt det øvrige er fuldstændig indtørret for saaledes at bevares. Ved den første Meddelelse fra Stedet om Fundet udtaltes der, at det vistnok maatte være et Mandslig, hvilket man rimeligvis sluttede af det temmelig korte Haar, og de aabne Svedporer i Hagen, hvilket man antog for Spor efter det udfaldne Skæg; men ved Undersøgelsen viste det sig straks og tydeligt, at det maatte være Liget af en Kvinde, herom vidnede i det hele de fintbyggede Legemsdele, navnlig det velformede Hoved med smaa Øren og temmelig fine Træk, de smaa fintformede Hænder og endelig det velbevarede Bryst, ligesom endelig Lægernes Undersøgelse af Benene og Tandforholdene yderligere beviste, at det maatte have været en temmelig ung Kvinde, hvis Alder maa have været mellem 20 og 30 Aar, (*nyere undersøgelser skønner alderen til at være 30-40 år*) men ikke derover, og hvis Høide saa vidt det lod sig skjønne af de foreliggende Rester, maa have været almindelig Middelhøide for en Kvinde omtrent fra 4 Fod 6 Tom til 4 Fod 10 Tom. (*ca. 1,60 m høj*)

Mosen, hvori Liget fandtes, kaldes »Dønmosen« (i den senere tid ogsaa »Det brændte Vand«, fordi der engang har været Ildløs i Mosen) og er beliggende ca. 30 Alen vest for Landsbyen Aunings Markskjel, 3-4000 Alen sydvest for Auning Kirke og sydøst for Hovedgaarden Gammel-Estrup i en **Parcel 1h**, som oprindeligt er lagt under

Udbyggergaarden Christensminde, (*Lykkegården*) men af hvilken den Del, hvori Fundet er gjort, nu drives under Gammel-Estrup Mølle, sammen med hvilke den indbefattes under Hovedgaarden tilligemed Christensminde. Liget laa ca. 1,5 Alen dybt i Mosen lige tæt ved den faste Landbund, og efter Arbejderens Udsagn maa det have ligget med Hovedet mod Nordvest og vistnok noget drejet om paa den ene Side. Selve Mosen er et blandet Kjær- og Skovmose med Levninger af tidligere Skov, baade Træstammer og Rødder, navnlig af Eg. Ved Liget fandtes, som om det havde været henlagt derpaa eller indsvøbt deri, et vævet Uldtæppe og et noget større Skindtæppe, hvilket sidste var

sammensyet af en Mængde forskellige Stykker. Da det ved Søndertrædningen var gaaet i mangfoldige større og mindre Lapper, var det ikke muligt at samle disse saaledes, at man kunde gjøre sig nogen Bestemt Mening om dets Form og Størrelse. Sammensyningen viste tydelig nok, at det var syet sammen med meget fine Skindstrimler eller Sener, og fem af Stykkerne viste den afskaarne Yderkant, ligesom der i denne paa et Par af Stykkerne ere smaa Huller i bestemt Afstand fra hinanden langs Kanten, saaledes at de absolut maa have været benyttede som Løbegang for en Snor eller vel snarere for en Læderøl; efter dette som ellers efter Formen af flere af de større Stykker maa man vistnok antage, at det har været en større Skindkaabe, som har været til at snøre sammen om Halsen, hvorfra den vistnok har gaaet helt ned over Knæene, idet det synes, at den rigelig kan have været saa stor.

De enkelte Stykker af Kaaben synes at have været af fem forskellige Dyr; det har været vanskeligt at bestemme af hvilke, sandsynligt af Hjorten eller Raadyr, maaske ogsaa af Heste, og et enkelt Stykke viser endogsaa brogede Farvenuancer. Fuldt saa interessant er Tæppet, der er et grovt Uldtæppe, vævet i kipret Mønster, det saakaldte Firkajt, af solide, jævnt og fintspundne Traade, aldeles lig de vævede Tæpper, man kjender fra flere forskellige Bronzealderfund og navnlig svarende til det Tæppe, som fandtes ved det af Haraldskjær Mose ved Veile i 1835 optagne Lig, det saakaldte Dronning Gunhilds Lig, kun at det herværende Tæppe ikke er forsynet med Frønsere; men derimod er der Spor af, at det var gennemtrukket med et Par sværere og mørkere farvede Uldtraade aldeles som Tæppet fra Haraldskjær Mose. Tæppet havde Form af en lidt uregelmæssig Firkant, hvoraf den længste Side med tydelig vævet Kant var 2 Alen 11 Tom, den modsatte Kant 2 Alen 2 Tom; den smalleste vævede Ende var 12,5 Tom, medens den bredere sømmede Ende var 1 Alen 15,6 Tom.

Tæt ved Kanten i den ene Side har Tæppet haft et mindre Hul, som med grove uregelmæssige Sting er stoppet med lignende grovere og mørkere Traade som de ovenfor nævnte. For øvrigt fandtes der ikke andet end nogle Brudstykker af et Par længere Grene, som almindelige Gjærdestave paa 1 á 2 Tom i Diameter; det ene Stykke viste sig at være tilhugget i den ene Ende, som det synes med et temmelig sløvt Redskab. Efter Arbejderens Udsagn forekom det ham, at de maatte have ligget under Liget; de vare af en Slags Pil eller en lignende let Træsart. Ved den straks efter Optagelsen under Ledelsen af Godsinspektør Nyegaard foretagne videre Undersøgelse af Stedet, hvor Liget laa, fandtes intet som helst andet, der kan have havt med Liget at gjøre.

Efter velvillig Tilladelse fra Besidderen af Gammel-Estrup, Grev Scheel, meddelt ved Godsinspektør Nygaard, at Fundet nu er indlemmet i den historiske Samling i Randers, hvor det fremdeles vil blive opbevaret. Efter Bekjendtgjørelse i Byens Blade blev det for nogle Dage siden forevist offentlig paa Byens Raadhussal, hvor Lærer R. G. Andersen samtidig gav de ovennævnte Meddelelser for en talrig Tilhørerkreds.

Nationaltidende, søndag den 18. juli 1886

Nationaltidendes meddeler i Randers synes at være særdeles godt underrettet

I Kulturhusets Museums arkiv ligger ganske få papirer om Auning-pigen. Der findes godsinspektør Nyegårds brev til herredskontoret med fund-anmeldelsen, der findes svarskrivelserne på indberetningerne til Nationalmuseet underskrevet af Sophus Müller, og endelig ligger der en lap papir med de eksakte fundforhold.

Nationaltidendes meddeler må have kendt disse papirer, ja han må ikke blot have kendt dem, men også have haft dem liggende foran sig på bordet, da han skrev sin artikel.

Fra den udaterede notits kan ordlyden genkendes. Den er udateret og kan derfor sådan set være skrevet af efter avisartiklen, men det forekommer mere sandsynligt, at det er omvendt, idet den indeholder yderligere og mere eksakte målangivelser. Endvidere oplyses, at navnet på finderens er **Niels Jørgensen**.

Da vi ved, at det var museets formand, lærer R. G. Andersen der hentede moseliget hjem til museet og senere fremviste det på rådhuset, er jeg ikke utilbøjelig til at tro, at samme lærer Andersen er Nationaltidendes meddeler. Men under alle omstændigheder må avisartiklen tillægges stor værdi som fundrapport og anses for at være troværdig.

Ejnar Thuesen Johansen

Auning-pigens dragt

De i avisartiklen beskrevne tekstiler er senere - og mere sagkyndigt - blevet opmålt og beskrevet, således at billedet i dag tager sig noget anderledes ud, hvad beklædningen angår.

Et indrammet tekstil-fragment klippet af Auning-pigens tøj – sandsynligvis inden fundet kom ind til Kulturhistorisk Museum i Randers 1886.

En nyere analyse af tøjlet viser at ulden stammer fra syd Sverige.

Der fandtes sammen med moseliget et stykke tøj og et skindslag. Tøjstykket måler 153x101 cm og har den gyldenbrune farve, der er karakteristisk for mosefundne tøj. Materialet er lys fåreuld og garnet er venstrespundet både i trend og islæt. Vævningen er en almindelig firskaftet dobbeltkiper, ret grov i kvaliteten. To sammenstødende kanter er ombukket en gang og sømmed med en grov tråd, som nogle steder er dobbelt, og hist og her er den bare kastet over trævlen.

Der forekommer flere steder en krydsning af skudtrådene, hvilket betyder, at der er vævet med flere skud samtidig. Dette fænomen er ikke ualmindeligt og ses på andre tekstiler fra samme tid.

Skindslaget er temmelig medtaget og forrevet, men så meget er dog bevaret, at delene kunne lægges sammen, og et nogenlunde sikkert mønster, i lighed med andre skindslag fra mosefund, fremtrådte. Der er således tale om et skindslag, der lige dækkede den øverste halvdel af kroppen og ikke en ankellang kappe som angivet i Nationaltidendes artikel. Tekstiletts anvendelse er mere usikkert, idet der er flere muligheder. Det kan slet og ret være et tæppe, eller der kan være tale om et skørt holdt sammen i livet med en snor. Konstellationen skørt plus skindkappe ses også ved andre mosefund.

Magrethe Halds tegning af skindslaget. De tynde linjer angiver de afrevne grænser.

Bragt i **Illustrerede Tidende** 18. juli 1886:
"Nordiske Fortidsminder – danske tekstiler"
af *Magrethe Hald*

Både skindfragmenterne og tekstilet eksisterer ligesom selve moseliget i dag, men alt i temmelig dårlig forfatning, idet man efter optagelsen ganske forsømt at foretage sig noget effektivt rent bevaringsmæssigt - mulighederne herfor var bestemt heller ikke særlig gode. Resultatet er derfor i dag, at skindet er ganske indskrumpet og sprødt, og tekstilet er så mørt, at det ikke kan bære sig selv, men ved en hensigtsmæssig opbevaring (mørkt og passende fugtigt) er der berettiget håb for dets videre eksistens.

Birgit Runge Kristoffersen

Efterskrift af Ejnar Thuesen Johansen

Efter at være blevet bekendt med Birgit Runge Kristoffersens fyldestgørende orientering om AUNING-PIGEN, har det været magtpåliggende at få det oplyste til at stemme med nutidens overleveringer. Ved kontakt til 50-70 årige, der har været bosiddende i Auning al deres tid, og som måtte formodes at have fået fundet omtalt af sine forældre, har det vist sig, at ganske få - kun een af hver 25 - som kunne berette noget herom. Alle andre håned nærmest spørgeren og kaldte emnet for livlig fantasi, sagn, overtro el. lign. Da underskriveren selv har boet over 50 år i Auning og først for et års tid siden har fået kendskab til AUNING-PIGENS eksistens, kan man da ikke selv dadle andre for deres uvidenhed.

*Alle andre håned
nærmest spørgeren
og kaldte emnet
for livlig fantasi,
sagn, overtro.*

Som nævnt skulle finderens navn være en mand ved navn **Niels Jørgensen**. Ingen kan i dag dog helt huske denne person, der muligvis må være død i en forholdsvis ung alder, men hans enke, **Karen Marie**, der en lang årrække boede i **Middelgade**, i det hus hvor Sygekassen havde kontorbygning, indtil det blev nedrevet for at give plads for kommunekontorets udvidelse, var ret kendt. Karen Marie og Niels Jørgensen havde i 1886 ejendommen i det område, som kaldtes **Langkjær** og nu har adressen **Møllevangen 22** og ejes af Bent Pedersen (1978).

I øvrigt var det efter de lokale beretninger egentlige ikke Niels Jørgensen, men i stedet dennes unge tjenestepige, **Lovise**, der først blev opmærksom på liget, hvilket flere husker, hun ofte selv har fortalt. Det er dog efter den tids skik rimeligt, at det er hendes husbond, der nævnes som finderens.

Lovise blev senere gift med Hans Rasmussen (kaldet Torst) med hvem hun fik tre børn: Alfred, Hanssine og Magda. Lovise blev ret tidligt enke, og det er netop i den tid fra 1925-1935 hun huskes bedst - ikke alene for hendes øgenavn, som dog ikke skal nævnes, men når det berettes, at hun vejede op mod 300 pund, er det op til enhver selv at gætte, men fordi hun var en gemytlig kvinde og god fortæller.

Med den lokale befolknings tvivl og ukendskab til dette mosefund, findes det netop her rigtigt at få et så sjældent mosefund bekræftet.

PS. Kulturhistorisk Museum beretter i øvrigt, at det første skolebørn fra Randers-skolerne spørger efter, ved deres entre til museet, netop er AUNING-PIGEN, - så nu kan det være, at også børn fra skolerne i Sønderhald Kommune ofte vil spørge - og vel nok også voksne - efter AUNING-PIGEN.

Ejnar Thuesen Johansen

I den foregående artikel fra årsskriftet fra Sønderhald Egnsarkiv, bliver kvinden konsekvent omtalt som Auning-pigen. Selvom man allerede dengang skønnede at alderen lå mellem 20 og 30 år. I dag bliver hun oftest omtalt som Auning-kvinden.

Sådan så Auning-kvinden ud

Først har hun ligget et par tusinde år i en mose ved Auning. Dernæst godt 100 år på museum. Og nu har Auning-kvinden været en tur på hospitalet for at blive scannet.

En skulptør og en retsmediciner har efterfølgende genskabt ansigtet på Auning kvinden, et 2000 år gammelt moselig, som er udstillet på Kulturhistorisk Museum i Randers.

Hendes ansigt er hverken særligt kønt eller særligt grimt, og umiddelbart ligner det blot endnu et ansigt i mængden.

Blandt hendes jordiske rester er de krympede stumper af et dårligt bevaret kranie, og på baggrund af dem er det lykkedes retsmediciner Niels Lynnerup fra Panum Institutet på Københavns Universitet og skulptør Bjørn Skaarup at genskabe Auning-kvindens ansigt, så det »kommer tæt på virkeligheden«, som Niels Lynnerup udtrykker det.

På en skærm i Midtjysk Museum i Randers har man mulighed for at designe Auning-Kvinden hud, hår og øjenfarve.

Desuden er 3 små videoklip om den nyeste viden om Auningkvinden

Ansigtssløftning til Auning-kvinden

Takket være moderne teknologi og professor Niels Lynnerup vil Auning-kvinden få sit ansigt tilbage

■ **UNDERSØGELSE:** Først har hun ligget et par tusinde år i en mose ved Auning. Dernæst godt 100 år på museum. Men for nylig var Auning-kvinden på svingtur ud af sin montre og en tur på hospitalet, hvor hun under mange eksperters bevågenhed blev gennemscannet på kryds og tværs på billeddiagnostisk afdeling på Regionshospitalet Randers.

Nu er hun en dame, der fremstår i mange løse dele. Først var det skelettet, der blev scannet. Dernæst hendes kranium med enkelte tænder og en hårtot som mest vellignende beviser på, at det er et menneske, vi har med at gøre.

Som nævnt i Randers Amtssavis for nylig, har Auning-kvinden skrumpet hoved, fordi man tilbage i 1880'erne, da hun blev fundet, skar kraniet ud af hende, udstoppede hovedhuden med vat og rimpede hovedet sammen. Det tørrede i løbet af kort tid ind. Derfor skrumpet hovedet.

Oldtid og nutid samlet i et enkelt billede: Auning-kvinden i moderne ct-scanner på regionshospitalet. Foto: Anne-Lene Petersen

Konservator Carsten Korthauer og museumsinspektør Ernst Stidsin gør Auning-kvinden klar til rejsen ind i scanneren. Foto: Anne-Lene Petersen

»Men vi har faktisk to tredjedel af kraniet bevaret,« forklarer museumsinspektør Ernst Stidsin, der havde kraniedelene med på hospitalet i en papkasse.

Men professor Niels Lynnerup, der er retsmediciner og tilknyttet Københavns Universitet var efter scanningen så tilfreds med materialet, at han på stedet konstaterede, at her var der noget at gå videre med.

»Resultatet her er så fint, og vi har nok materiale til, at vi med moderne teknologi kan lave en ansigtskonstruktion af Auning-kvinden,« siger Niels Lynnerup, der også

bemærkede, at der er noget hår at udforske.

Hans observationer kan hermed kobles på den viden, som Ulla Mannering har om tekstiler. Hun forsker i oldtidstekstiler på Center for Tekstiltforskning på Københavns Universitet. Hun har tidligere gået Auning-kvindens beklædning efter i sømme og siger, at hun har haft et stykke ternet tekstil svøbt om sin krop.

Hun kan via sin forskning endda præcist sige, at klædet i sin tid var gul og grøn-ternet.

»Mange moselig har et klæde bundet om sig, mens

de ligger på et stykke garvet skind. Skindet har været repareret, mens det ikke er tilfældet med tekstilet. For mig at se indikerer det, at Auning-kvinden klædt i tidstypisk tekstil,« siger Ulla Mannering, der har studeret 50 tekstiler, fundet på moselig i Jylland.

Men hvor der ved scanningen var gevinst med hensyn til ansigtskonstruktion, så ser det mere pauvert ud med Auning-kvindens skroppsudsmykning. Niels Lynnerup fandt ikke umiddelbart tegn på tatoveringer på den ca. 30 cm. lange skindfold, som har været Auning-

kvindens bryst og skulder-skind.

»Indtil videre er der ikke fundet tatoveringer på danske moselig. Man kunne ellers godt formode det, eftersom andre kulturer har brugt tatoveringer. For eksempel var ismanden Ötzi fra Alperne tatoveret 57 steder. Og han er 3.000 år ældre end Auning kvinden,« siger Niels Lynnerup, der nu skal hjem og gennemanalysere materialet, som ct-scanningen af den brune knoglekvinde fra Auning giver. Han regner med at kunne sige noget mere eksakt om kvinden i løbet af kort tid.

Arkæolog Ernst Stidsing: Videnskabeligt sammenskudsgilde med Auning-kvinden

Af Morten Jastrup og Sophie Nyborg

Arkæologer trækker mere og mere på naturvidenskaberne, når de skal studere vores fortid

I 1886 fandt man et lig i Dølmosen nær Auning. Distriktslægen i Randers kunne hurtigt afgøre, at det var en kvinde, hun havde været mellem 20 og 30 år gammel, da hun døde. Hun havde været ca. 1,60 m høj, og så var det tydeligt for enhver, at hun havde ligget i mosen i meget, meget lang tid.

Senere blev liget dateret med kulstof-14 metoden, og det viste sig, at hun var død for omkring 2.000 år siden, men ellers var det i lang tid småt med konkret viden om "Auning-kvinden", som hun var blevet døbt.

Men netop i disse år er der ved at komme langt mere kød på historien om den unge kvinde. Ernst Stidsing, der er museumsinspektør ved Kulturhistorisk Museum Randers, hvor Auning-kvinden ligger i dag, brugte Forskningens Døgn 2010 som en anledning til at fortælle om, hvordan moselignet for tiden bliver undersøgt. Og ikke mindst om, hvordan arkæologerne trækker på hjælp fra andre videnskaber.

"Vi sender f.eks. nogle hårstrå til England, hvor de kan lave analyser, der fortæller, hvad hun har levet af i det sidste år, inden hun døde. Vi kan også se, om hun led nød eller havde nok at spise," forklarer Ernst Stidsing.

Derudover er moselignet bl.a. blevet CT-skannet og resultaterne brugt til at rekonstruere hendes ansigt, så man i dag kan se, hvordan hun sandsynligvis har set ud i levende live. Og analyser af stoffet i hendes tøj viser, at det er lavet af uld fra Sydsverige, forklarer han. Alt sammen viden, der er med til at tegne et billede af, hvordan vores forfædre levede.

"Jeg tror, at vi bliver rodløse, hvis ikke vi kender vores fortid. Og jeg vil gerne bruge Forskningens Døgn til at gøre flere interesserede i vores arbejde. Vi har da også oplevet, at vi har fået gode arkæologer ud af de folk, der er kommet hos os som børn," siger Ernst Stidsing.